

Nr 74.

Av herr **Lindley**, *angående extra ordinarie lärare vid kommunalt gymnasium rätt till tjänstårsberäkning.*

Under de senaste åren hava genom Kungl. brev inrättats s. k. kommunala gymnasier i Eskilstuna, Skövde, Uddevalla, Landskrona, Söderhamn, Södertälje och Eksjö. Dessa anstalters lärare, e. o. lektorer, extra lärare och timlärare, avlönas uteslutande av respektive kommuner, men förordnas till sina tjänster på samma sätt som e. o. lärare vid statsläroverken av Kungl. läroverksöverstyrelsen på förslag av vederbörande rektorer och hava genom de Kungl. breven tillförsäkrats samma tjänstårsrätt som e. o. lärare vid statsläroverken men ej erhållit dessas pensionsrätt.

För de kommunala gymnasierna har yppat sig någon svårighet att erhålla fullt kompetenta lärare eller åtminstone att under någon avsevärd tid få behålla samma lärare, trots att den årliga avlöningen åt de e. o. lektorerna fastställts till ett belopp, som med 1,000 kronor överstiger avlöningen åt e. o. lärare vid statsläroverken. Denna svårighet härrör tydligen just från den uteblivna pensionsrätten och är av beskaffenhet att böra skyndsamt undanröjas utan sammanhang med läroverkslärarnes lönefråga.

Att pensionsrätt förvägrats de nämnda lärarna torde bero därpå, att Kungl. Maj:t betraktat dem uteslutande såsom lärare vid enskilda läroanstalter. Härtill må emellertid sägas, att i fråga om det inbördes förhållandet mellan statsgymnasierna och de kommunala gymnasierna gäller, ehuru i ännu högre grad, vad Kungl. läroverksöverstyrelsen den 10 juni 1915 i sitt yttrande över lärarlönenämndens betänkande av den 31 oktober 1914 säger (sid. 49) om det inbördes förhållandet mellan vissa kommunala läroanstalter och statsläroverken:

»Dessa skolor, vare sig de äro kommunala eller underhållas helt och hållet av staten, hava samma mål, arbeta på i huvudsak samma sätt, hava samma betydelse för samhället och stå under samma centrala ledning. Det kan icke påvisas något sakligt skäl, varför tjänstgöring i det ena fallet skall medföra rätt till tjänstårsberäkning för erhållande av statspension, men icke i det andra fallet». Överstyrelsen föreslår slutligen (sid. 51 i det citerade yttrandet) »att lärare vid statsanstalt må vid beräkning av tjänstår, för erhållande av pension få tillgodoräkna sig de tjänstår, utöver tre, han eller hon må hava varit anställd som lärare vid kommunal läroanstalt, dock att honom eller henne icke må tillgodoräknas mera än 15 sådana tjänstår».

Då i detta yttrande de kommunala gymnasiernas lärare jämställas med de kommunala mellanskolornas, är emellertid att märka de förras överlägsna kompetens — de e. o. lektorerna skola vara licentiater och hava genomgått provårskurs — som gör, att de undantagslöst med tiden komma att söka och erhålla ordinarie anställning vid statsläroverk, då deras vid de kommunala anstalterna förvärvade erfarenhet sålunda kommer staten direkt till nytta. Härtill kommer olikheten i det sätt, varpå de förordnas — de kommunala mellanskolornas lärare utnämnas av mellanskolans styrelse — och slutligen det förhållande, som inhämtas av läroverkens årsredogörelser, att de kommunala gymnasiernas lärare i avsevärd utsträckning tjänstgöra som lärare även i klasserna av de statens realskolor, på vilka gymnasierna äro byggda. Dessa olikheter torde väl motivera borttagandet — för de kommunala gymnasielärarnes vidkommande — av bestämmelse om tre år, som ej få medräknas vid tjänstårsberäkning för erhållande av pension.

En fråga, som sammanhör därmed, att staten gynnar kommunernas strävan att bereda tillfälle till gymnasiebildning åt sin skolungdom, är frågan om »det lärda proletariatet». Det må då anmärkas, att denna fråga ej sammanhör med den nu förebragta utan av Kungl. läroverksöverstyrelsen tagits i betraktande redan vid dess yttranden om de kommunala gymnasiernas upprättande. Det torde väl överensstämma med statsnyttan att sörja för att de gymnasier, som genom Kungligt beslut upprättats, bliva i högsta möjliga mån skickade för sin uppgift.

Av de kommunala gymnasierna äro de i Landskrona, Uddevalla och Söderhamn treåriga, byggda på realskoleexamen. Under förarbetet till en förebådad gymnasiereform har frågan, huruvida gymnasiet bör vara tre- eller fyraårigt, redan väckt mycken diskussion, som förts huvudsakligen med teoretiska skäl. Det vore utan tvivel av största betydelse för det slutgiltiga bedömandet av denna för vår högre under-

visning så utomordentligt viktiga fråga, om man hade tillgång till erfarenhet från treåriga svenska gymnasier med fullt kompetent lärarpersonal. Och en sådan erfarenhet skulle vinnas, utan nämnvärd kostnad för staten, om de kommunala gymnasielärarnas pensionsfråga bleve skyndsamt löst i här antydd riktning.

På grund av vad sålunda anförts anhåller jag, att riksdagen ville besluta,

att e. o. lektor och extra lärare vid de kommunala gymnasier i riket, vilken vinner anställning vid statsanstalt, må vid beräkning av tjänstår för erhållande av pension få tillgodoräkna sig de tjänstår efter år 1916 han må hava varit anställd som lärare vid kommunalt gymnasium, dock att honom icke må tillgodoräknas mera än 15 sådana tjänstår.

Stockholm den 27 januari 1916.

Ernst Lindley.
